

## ČAS OKROG NOVEMBRSE OFENZIVE 1943

(Odlomek iz partizanskih spominov)

Po 15. oktobru 1943. leta so nastopili pravi jesenski dnevi. Grape in rebra Blegoša so bila najraje zavita v goste megle, iz katerih je dan za dnem naletal droban in hladan dež. Našo četo je pred tem jesenskim zlom varovala samotna in zapuščena kmetija, v kateri smo se zataborili že v začetku oktobra.

Tu na tej kmetiji so nas zatekla tudi prva poročila o novi sovražni ofenzivi, tako imenovani novembrski ofenzivi. Poročila, ki smo jih prejeli po kurirskih zvezah, so bila dan za dnem podrobnejša in razburljivejša. Tudi partizanske enote so širom po Sloveniji napadale in vodile uspešne borbe proti močnejšemu sovražniku. Zvedeli smo o borbah, ki so jih vodile brigade IX. korpusa na Primorskem. Na političnih urah smo bili seznanjeni s kočevskim zborovanjem SNOS in z nalogami, ki jih je prevzelo to zasedanje. Ta čas so padle mnoge manjše nemške postojanke Davča, Robidnica, Javorje in druge, kjer so prvič na Gorenjskem naše brigade dokazale, da so sposobne prepoditi sovražnika tudi iz utrjenih postojank.

Naš Gorenjski odred je bil ravno tako dan za dnem v akcijah in zasedah, posebno na področju Selške doline. V tem času je bilo izvršenih nekaj zelo uspešnih akcij:

— Zadnje dni meseca septembra je bil uničen nemški osebni avto in v njem pet gestapovcev. Akcija je bila izvršena na mestu, kjer so Nemci spomladi 1943 pri Dolenji vasi streljali talce. Zaplenjena je bila brzostrelka, 4 pištole, municija in nekaj ročnih bomb.

— Ravno tako zadnje dni septembra smo imeli ob mostu na Praprotnem sestanek z nemškimi orožniki. Že dalj časa se je namreč govorilo, da se ti nameravajo predati, da pa sta med njimi dva zagrizenca, ki jih pri tem ovirata. Sestanek pa se je tako zavlekel, da so medtem Nemci iz Škofje Loke poslali »blindo«, pred katero smo se morali hitro umakniti v strugo Sore, ne da bi orožnike spravili s seboj. Odslej so naši ostrostrelci s hriba nad bunkerji večkrat streljali na stražarje, tako da so bili Nemci prisiljeni opravljati svojo službo kar skozi strelske linice bunkerja.

— Nekaj dni pred tem smo med Praprotnim in Sotesko uničili telefonsko omrežje in obstreljevali nemško postojanko, ki je stražila most na Praprotnem.

— Na Luši ob Selški Sori je bil izvršen napad na kolono kakih 10 avtobusov, polnih nemške policije in žandarmerije. Naš mitraljezni ogenj je bil tako močan, da je že prvi avtobus udaril ob ograjo mostu in vsem drugim zaprl pot v Selca in Železnike, kamor je bila kolona namenjena. V tej akciji smo prvič z uspehom uporabili lahke italijanske minomete, katere je naša vojska zaplenila ob kapitulaciji Italije.

— 10. oktobra smo postavili zasedo v Petrovem brdu in napadli nemško avtomobilsko kolono, v kateri je bilo tudi nekaj »blind«. Zaradi premoči na nemški strani pa smo se morali umakniti v pobočje Miklavške gore in od tam zadrževati nadaljnji premik sovražne kolone.

— Orožnikom iz Železnikov smo pred vasjo Studeno postavili zasedo, toda do napada ni prišlo, ker sem kot komandir desetine izbral za zasedo neprimerno mesto. Orožniki niso prišli po cesti, temveč ob strugi Sore in tako so bili predaletč za naše strele. Zaradi neuspele akcije mi je namestnik komandanta odreda tov. Igor zameril: »Kako moreš kot star partizan dovoliti, da se Nemci svobodno sprehajajo po dolini. To ni nič drugega kot paničarstvo.« Njegove besede sem moral sprejeti kot pravilno kritiko in jih vzeti v poduk za bodočnost.

— Opravljenih pa je bilo še več manjših akcij s strani naših ostrostrelcev, patrol, ki smo jih pošiljali na obhode, minerjev in diverzantov. Podobne akcije kot mi, so vršile tudi druge enote odreda.

Vse to je bilo v mesecu oktobru in pred njim. Z vseh pohodov in borb pa smo se vedno vračali na samotno kmetijo pod Blegošem, v »kasarno«, kakor smo jo tudi imenovali. Družina, ki je nekoč tu živela, je bila že pomladi 1943. leta preseljena nekam v Nemčijo. Za tiste čase je bilo to za partizane kaj udobno stanovanje, posebno za starejše, ki so večji del partizanstva preživeli v gozdu pod smreko. Tu smo bili glede dežja, mraza pa tudi udobnega ležišča kolikor toliko preskrbljeni. Del čete je bil razmeščen v hiši, drugi pa v hlevu, ki je stal ob njej. Tudi stražarska služba nam ni delala preglavic, kajti poslopje je bilo zavarovano s partizanskim osvobojenim ozemljem, ki se je začelo že v Davči in se razprostiralo preko Cerčna do Čepovana. Na južni strani se je strmo dvigal Blegoš in Koprivnik, na vzhodni strani pa je bil Martinj vrh in v njem štab Gorenjskega odreda. Tako smo imeli postavljeno le eno stražarsko mesto, s katerega se je zelo dobro moglo opazovati ves okoliš.

Jesen pa je vsak dan bolj in bolj tonila v zimo. Bukov gozd na severni strani Blegoša je že izgubil vse svoje jesenske barve, katere so se v začetku oktobra tako bohotile na njegovem listju v vseh odtenkih. Vrh Blegoša je bil najraje zavit v meglo, po kateri smo napovedovali vreme. Če je imel vrh megleno kapo, smo bili pripravljene na dež, in v nasprotnem primeru na lepo vreme.

Glede hrane smo bili bolj ali manj preskrbljeni. Največ smo je dobivali s terena, kjer so delovale gospodarske komisije in vaški odbori OF ter prebivali dobri ljudje, ki so bili z vsem srcem predani naši stvari. To je bil pravi partizanski kraj, kjer skoraj ni bilo hiše, ki ne bi imela po enega, dva ali več članov v partizanih. Da, takšne so bile vasi Martinj vrh, Ojstri vrh in posamezne samotne kmetije, katerih mnogi partizani ne bomo nikoli pozabili!

Vojaške in politične ure so bile ena važnejših nalog čete. Potrebne so bile zaradi priliva novih ljudi, posebno politične, vojaške pa zaradi novega italijanskega orožja, da bi ga bolje spoznali in se z njim izvežbali. Politične ure je držal tov. Kekec, doma iz Škofje Loke, politični komisar čete. Vojaške ure pa smo poslušali pri tov. Borisu Šobru, poročniku bivše jugoslovanske vojske, a tedaj našemu operativnemu oficirju.

Kurirske zveze smo držali s štabom odreda, s terenskimi organizacijami in z rednimi kurirskimi zvezami na releju. To nalogo je opravljal tov. Jernej Lotrič iz Dražgoš. Po njem smo prejemale pošto, iz tehnike v Martinj vrhu radijska poročila in razno literaturo. Na svetovnih bojiščih je bila ta čas takale

situacija: Rdeča armada je po protiofenzivi pod Kurskom v poletju 1943 v silnem boju gonila razbite nemške armade skozi Ukrajino v smeri proti Kijevu, Angloameričani pa so še vedno ležali na položajih nekje doli v Siciliji. Kaj pa domača bojišča? Nemški obroči, namenjeni uničenju svobodnega partizanskega ozemlja, tako v Beli Krajini kot na Primorskem, so se vse bolj in bolj v obliki klinov poskušali zariniti v te naše prve osvobojene kraje. Tako rekoč okrog in okrog nas so se vodili ogorčeni boji: pred Idrijo, v trnovskih gozdovih, na Lokvah, v Čepovanu, Poljanski dolini in drugod. Le pri nas v Selški dolini je bilo še kolikor toliko mirno.

Tiste dni je italijanska ročna bomba močno ranila našega kurirja Jerneja. Tudi on jo je, kot mnogi drugi, nosil navezано za pas, kar je bilo zelo nevarno. In res, pri manjšem skoku preko nekega zidu se mu je sprožil zavarovalec bombe, med njegovimi nogami je zagrmela eksplozija in ga vsega ranila. Hitro smo ga morali prepeljati v bolnišnico, ki je že od jeseni leta 1942 delovala v hribu pod Ojstrim vrhom. Ker sem bil odrejen za transport, sem moral vso pot nesrečnemu partizanu pobirati iz telesa, oči in lic drobce bombe. Ko je ozdravel, je odšel za kurirja na relesno postajo št. 4 v Podklonu. — Nekaj dni po tej nesreči pa je zopet malo manjkalo, da ni prišlo do nove nesreče. Nekemu borcu je pri čiščenju puške ušel strel, prebil strop nad njim in v zgornjih prostorih laže ranil drugega partizana. Ta dva primera sta nas spametovala, komando čete pa prisilila, da je podvzela ostre ukrepe glede ravnanja z orožjem.

Dne 10. novembra je prišlo do preformiranja čete. Naša 2. četa Gorenjskega odreda se je razpolovila in se je iz drugega dela osnovala nova 4. četa Gorenjskega odreda. S tem pa je prišlo tudi do premestitve naše čete, ki se je po nalogu štaba odreda morala premakniti nazaj na Jelovico. V stari 2. četi sem bil imenovan za komandirja skojevske desetine.

Minevali so dnevi in 15. november je bil določen za premik. Tega dne pa je močno deževalo in marš je bil preložen na naslednji dan. Čez noč je ozračje postalo hladno in drugega dne smo na poti proti Jelovici že gazili do kolen po novem snegu. Razumljivo, da nas je tako zgodnja zima iznenadila. Čim višje smo se vzpenjali, tem več snega je bilo: do gležnja, do kolena in čez.

Vas Prtovč, ki stoji visoko pod Ratitovcem, je bila prva naša postojanka, kjer smo se zaustavili, da bi se posušili in prenočili. Komandir Veko iz Radovljice nas je razporedil po hišah in hlevih, kuhar Janko iz Dražgoš pa je pri hiši na robu vasi takoj pričel pripravljati kosilo.

Tudi ta vas je bila znana kot partizanska in nam mnogim dobro poznana. Tu so se partizani premnogokrat v zimskih mesecih zaustavljali, tako kot mi



Franc Biček - Bruno, komandant Gorenjskega odreda. Fotografirano pozimi 1942/43 na Jelovici. (Po fotokopiji v loškem muzeju.)

sedaj. Čeprav je bivša jugoslovanska vojska do vasi in še naprej v smeri proti Ratitovcu zgradila vojaško cesto, nam ta sedaj ni bila nevarna, saj je bila na debelo pokrita z mokrim novo zapadlim snegom. V letnem času se je bilo v tej vasi teže naseliti, ker bi se lahko zgodilo, da bi po cesti pridrvelji nemški kamioni, kot se je zgodilo večkrat v velikih hajkah leta 1942. Ob priliki hajke na Lipniški planini sva takrat s tov. Kebetom od Brsničarja štela kamione, ki so stali ob cerkvi pod vasjo in jih naštela dvainsedemdeset. V globokem snegu je bilo to sedaj nemogoče. Vendar je komandir v cerkveni zvonik postavil mitraljezko trojko z nalogo, da nadzoruje vso dolino pod seboj.

Prtovč sem dobro poznal. Aprila 1941 je tod začela razpadati bivša jugoslovanska vojska in z njo stara Jugoslavija. Tu v bližini, ob vojaški cesti so takrat stale vojaške barake, polne najrazličnejšega orožja: lahkih strojníc, pušk vseh modelov, ročnih bomb, raznih min in granat. Mnogo tega so ljudje raznosili in poskrili ter kasneje oddajali partizanom, ali pa se sami oboroževali, ko so spomladi 1943 začeli masovno vstopati v partizanske vrste. V vasi se je jeseni 1942 nahajal podoficir bivše vojske, za katerega so nam terenski delavci javili, da podtalno deluje z Nemci. Zaradi tega je moral biti odstranjen. Ravno tako smo spomladi 1943 morali v tej vasi kaznovati in obsoditi Dimeža, bivšega partizana, doma iz Križne gore nad Škofjo Loko. To je bil eden izmed štiri bratov partizanov, Kalanovih iz te vasi. Vsi štirje so bili med prvimi v partizanih. Joža, najstarejši partizan, je padel že spomladi 1942, Polde, najstarejši sin in komandir Jelovškove čete, je padel na Lipniški planini, ravno tako tudi najmlajši Janko, hrabri mitraljezec naše čete. Z njim smo na Jelovici zgubili slavno »Tončkovo« zbrojevko, znano iz borb v Rovtu, na Pasji ravni in v Dražgošah. To so bili trije, ki so morali tako zgodaj pasti in preliti svojo kri, ne da bi še kdaj videli očeta, mater, brata in sestro, preseljene v razna taborišča v Nemčiji. Dimež, pravo ime mu je bilo Lojze, je bil ravno tako skupaj s svojimi brati v partizanih. In ne samo to. V borbi pri Crngrobu marca leta 1942 je bil težko ranjen skozi tilnik in se zato dalj časa zdravil pri raznih ljudeh v bližini svoje vasi ali pa v svojem skrivališču pod vasjo Križno goro. Nekoč jeseni 1942 smo ga tam celo iskali, vendar nismo mogli dobiti tistega mesta. Po borbi na Lipniški planini, kjer sta mu padla dva brata, je končno zapustil partizanske vrste. Potem se je vso jesen skrival in še vedno celil rane, zadobljene spomladi. Takrat pa je dobil tudi zvezo z nam sovražnimi ljudmi, ki so ga nagovarjali, mu pripravili zvezo z gestapom in odločil se je predati.

Takšna je bila drama tega človeka in cele njegove družine. Takih in podobnih pa je bilo med vojno dovolj. Pri zasliševanju je poznal le mene. Zato sva se spogledala, jaz pa sem si mislil: Trije bratje — prvi partizani iz njegove vasi, trije, ki so se tako zgodaj in med prvimi upali upreti trdi peti nemškega nacizma, trije bratje, ki so tako prezgodaj padli; družina, v kateri so ostali stari oče, mati, najmlajši brat in sestra, vsi preseljeni, dom na Križni gori oropan in zapuščen. Tudi ti Dimež si mnogo poskusil, preživel težke borbe, bil težko ranjen, zgubil vse, kar si imel — pa vendar si storil kaj takšnega! — Nikoli ne bom pozabil njegovih pogledov in vzdihovanja na poti zadaj za vasjo. Bilo pa je prepozno. Kaj bi rekel Polde, Joža, Janko ali oče in mati v Nemčiji? Komisar odreda tov. Kostja, ki je bil z nami na zasliševanju, mu je lepo povedal: »Vse vemo, poznamo zasluge cele Tvoje družine. Vendar je Tvoje delo pri raztrgancih škodilo partizanom, počenjal si stvari, za katere se že sedaj med vojno vihro odgovarja in Tvojega izdajalstva se ne more prežreti.« Kaznovan je bil in pokopan ob poti, ki vodi na Ratitovec.

Ker sem osebno poznal brate, bil večkrat na njihovem zapuščenem domu na Križni gori, me spomin na ta dogodek dolgo ni mogel zapustiti. Tudi pozneje, ko sem bil še večkrat na Križni gori, sem vedno rad pogledal okrog Kalanove hiše in vedno cenil družino, ki je resnično, resnično mnogo dala za našo stvar.

Sedaj je od tistih dni preteklo že skoraj eno leto pa tudi od drugih veselih in žalostnih dogodkov, ki sem jih preživel v tej vasi. Ko sem se tega dne posušil, sem šel malo po vasi. Obiskal sem Štaccarjevo družino, posebno znano kot pravo partizansko, pa tudi druge, saj so bile vse eno in vse za partizane.

Zvečer smo imeli v Podlonku partizanski miting. Ko smo prišli, je bila osnovna šola že lepo pripravljena in nabito polna mladih in starih. Partizanska zborovanja ali mitingi v tem času po gorskih vaseh niso bili več senzacija. Ljudje so bili nanje že tako navajeni, da se ni moglo zgoditi, da bi partizanska enota šla skozi vas, ne da bi izvedla miting. To je bila najpristnejša zveza med ljudmi in njihovo partizansko vojsko.

Kratek nagovor tov. Kekca, nekaj deklamacij in pesmi, nato pa se je oglašil harmonikaš in dvorana se je zavrtela v poskočnem ritmu. Še danes ljudje radi govore o teh zborih in pravijo, da tudi po vojni ni bilo več toliko plesa kot ravno med vojno in da se takoj po končani vojni kar niso mogli privaditi miru, ki je zavladal z odhodom partizanov v dolino.

Med mitingom smo od kurirjev zvedeli zadnje novice o razvoju že pričete ofenzive tudi v Selški dolini: Vse zveze preko Save, od Radovljice do Medvod, so zaradi nemških zased pretrgane. Nemci skupaj z belo gardo po vaseh mobilizirajo moške do 40 let in jih pošiljajo v Šentvid pri Ljubljani. Tam nameravajo ustanoviti gorenjsko domobranstvo. Mnogi možje in fantje se pred njimi skrivajo in odhajajo k partizanom. V Železnike in Selca je prišlo ojačenje nemške policije in orožništva. — To so bile novice, ki smo jih zvedeli od tistih, ki so jih doživljali v zasedah in na kurirskih poteh. Zato smo jim verjeli bolj kot drugim poročilom tistega časa.

Po končanem mitingu in veselju smo spet zagazili v novo zapadli sneg. Noč je bila mirna in temna, tako da je bilo težko loviti globoko vtrte stopinje v snegu. Hiteli smo nazaj na Prtovč, da bi se čimprej pripravili za tako potrebni počitek. Tik pred vasjo pa so nas zaustavile svetlobe nekam zadaj za Jelovico padajočih raket. Zato smo postali in čakali, da bi uganili, od kje neki to mora biti. Nismo morali dolgo stati in, glej, v smeri Jelovice se je spet utrgala migljajoča svetloba svetle rakete. To je nekje na Gorenjskem, mogoče okrog Bleda, Radovljice, Ribnega . . . , smo ugibali o smeri, v kateri se je svetloba videla in po njeni oddaljenosti. Tako smo ugibali, položaj pa je bil malo drugačen. Drugi dan smo imeli priliko srečati se z Nemci na Jelovici in naslednje dni smo po njihovih sledih v snegu spoznali, da so bili oni pred nami širom po Jelovici.

V vasi smo hitro poglobili vsak ob svoji vojaški opremi, vsi oblečeni in obuti. Prebudili pa so nas že kmalu po polnoči novi borci, ki so prišli to noč čez Soro in se ravno tako naselili po hišah na Prtovču. Bil je 2. bataljon Prešernove brigade in novo osnovana 4. četa Gorenjskega odreda. Tako nam od spanja, ki smo si ga želeli, ni ostalo nič, kajti borci so, iščoč prostor za spanje, hodili vse vprek in tudi po naših telesih.

Tiho kot vedno nas je zgodaj zjutraj prebudil dežurni. Takoj nato sta me poklicala Veko in Kekec ter me določila za vodiča do Rovtarice.

Po zajtrku, še pred šesto uro zjutraj, smo spet gazili v sneg. Na Jesenovcu nam je segel že do pasu, zato smo se le počasi premikali naprej. Na plaziščih pod Ratitovcem smo zaradi plazov povečali razmak. Na Mosti, do kamor bi normalno potrebovali uro in pol, smo hodili kar pet ur. Zato smo se tu zaustavili, zakurili ognje in pričeli pripravljati kosilo.

Že nekaj dni me je bolel želodec, tako da sem dokaj težko vzdržal tempo z ostalimi. Zato sem bil vsakega odmora vesel. Pot pa smo kmalu po kosilu nadaljevali z namenom, da se še pred mrakom dokopljemo do Rovtarice. Toda nismo se in tudi prenočevali nismo na njej, čeprav je tam stala zelo lepa gozdarska kočica.

Preden smo se približali tej kočici, smo okrog nje opazili več ljudi. Bili so v bele vetrovke oblečeni, nekateri so prihajali na smučeh, drugi so stali na verandi pred kočico. Podvomili smo, čeprav smo računali tudi na partizane. Mogoče so Bohinjci, ki radi uporabljajo smučiče? Le preveč jih je bilo zunaj in vsi so bili oblečeni v bela oblačila. Posedli smo v globoki sneženi gazi in pričakovali, kaj bo povedala patrولا, ki je odšla na izvid. Hitro se je vrnila in nam že od daleč dajala znake, po katerih smo takoj vedeli, kaj je. Nemci so! Takoj nazaj v smeri našega prihoda! Vsa sreča, da sovražnik na tako imenovani Veliki trati ni imel postavljenih zased. Če bi jih imel, ne vem, kako bi se izmazali s tako odprtega, povrhu pa še z debelim snegom pokritega terena. Toda tudi Nemci so ga znali, prav tako kot mi, pošteno polomiti in tudi sedaj niso imeli v tej smeri nobenega varovanja. Hiteli smo nazaj v smeri Mosti. Pri prečkanju Rastovke, kjer nas je dobil prvi mrak, sta se iz gozda nekje pod Visokim vrhom utrgali dve raketi. Sedaj smo dodobra spoznali sinočnjo prevaro, ko smo računali, da izvirajo svetlobe padajočih raket nekje z Gorenjskega. Nemci so se utrdili na Visokem vrhu in od tu razsvetljevali teren ter se sporazumeli z drugimi enotami na Jelovici.

Bila je že noč, ko se je četa vrnila nazaj na Mosti. Tu je bilo odločeno, da prenočimo. Vedeli smo, da Nemci nič kaj radi v temni noči in globokem snegu ne silijo za partizani. Zaradi zaščite smo v smeri Rovtarice postavili močno zasedo, ki si je uredila položaj pod krošnjami močno zasneženih smrek. Pripravljenost v četi je bila na največji višini. Nihče, čeprav smo bili posebno pod noge premočeni, ni smel sezuti čevljev, še manj odložiti orožja.

Zarana smo pot nadaljevali. Nemci so storili isto. Ambrušev oče iz Rudnega, ki je tu prevažal les, je imel le toliko časa, da je do Ispe zavlekel voz hlodov in tako v snegu popolnoma zabil na našo sled. Pozneje nam je pripovedoval, da je že kakih 400 m od kočice naletel na nemško smučarsko patrulo, ki pa je tam našo sled izgubila in pot nadaljevala v smeri Jesenovca. Razume se, da so Švabi na vse mogoče načine spraševali voznike, če so nas kaj videli, a izvedeli niso nič.

Mi smo bili okrog osme ure zjutraj že pri Novaku. Dobili pa smo le prazno hišo in v hlevu tulečo žival. Kam so vendar vsi odšli, ali so jih preselili? Sledi so vodile v dolino. Pozneje smo izvedeli, da so pobegnili, ker so se bali, da bodo Nemci spet tako surovo postopali z njimi kot za časa borb v Dražgošah. Mesar Tone, ki se je razumel na živino, je takoj začel nakladati seno v jasli in napajati. Primčkov Janko iz Dražgoš je v kuhinji iz zaklanega prašiča pričel pripravljati hrano, ostali pa smo zavzeli položaje okrog hiše in vsak v svoji smeri opazovali teren. Na nasprotni strani, v zasneženih dražgoških ruševinah, smo kmalu opazili manjše kolone Švabov, ki so se sprehajale iz ene vasi v

drugo. Nekje iz smeri Stirpnika in škofjeloških hribov se je čulo oglašanje mitraljezov. Še ves čas je rahlo snežilo.

Pri Novaku pa smo se zadržali le malo časa. Toliko, da smo se nahranili in že smo spet odhajali naprej. Pri Brsničarju ali »Zlati rezervi« smo se zastavili zaradi zveze in novih sporočil. Domači so se nas razveselili, vendar smo z njihovih obrazov lahko brali neko zaskrbljenost zaradi našega prihoda. — »Bolje bi bilo, da malo počakate v gozdu zadaj za hišo, tja vas bomo obvestili o vsem,« nam je hitel pripovedovati najstarejši sin Andrej. In res, kmalu smo



Štab Gorenjskega odreda spomladi 1945 nad Prtovčem pod Ratitovcem. Od desne na levo: Franc Bišek-Bruno, komandant, Stane Kersnik-Jelovčan, namestnik komandanta, Stane Bizjak-Kostja, namestnik komisarja, Evgen Matejka-Peme, komisar, in Pickov Tone, kurir. (Po fotokopiji v loškem muzeju.)

izvedeli tole: Sinoči, kmalu po nastopu mraka, so Nemci iznenadili partizane na Prtovču, zaklali v cerkvi partizanskega stražarja, vpadli v vas in jo požgali. Kriva je bila gosta megla, zaradi katere so Nemci neopaženo prišli do prvih hiš in izvršili napad. Večjih žrtev ni bilo, le večji del partizanov, bosih in nekaj celo golih, se je moral umakniti v strmine Ratitovca.

Ob tej novici smo bili pošteno iznenadeni. Medtem ko smo mi gazili sneg in srečavali Švabe na Jelovici, so ti naduteži požgali Prtovč! To nam je nalagalo, da smo zopet morali spremeniti smer poti. — »Noč bomo prespali v drvarski bajti nad Brsničarjem, jutri zjutraj pa četa zarana odrine proti Jelovici, kot je to odredil štab odreda,« tako nam je na kratko pojasnil komandir čete Veko.

Že popoldne smo prigazili do te kočice in se v njej razmestili. Če bi jo človek zunaj cenil, bi mislil, da v njej kvečjemu lahko prenoči 10 ali 12 partizanov. Pa nas je tudi sedaj kot mnogokrat prej sprejela vse pod svoj krov.

Jeseni 1942 smo velikokrat taborili v njej — včasih nas je bilo tudi po 70, pa je vendar bilo vedno dovolj prostora v njej, pod krovom ali pa ob zidovih.

Zvečer smo izpred koč opazovali zadnje zublje pogorišča na Prtovcu. Sem in tja se je kje zrušil zadnji tram, nakar je bobneče zgrmel na zemljo in dvignil roje rdečih isker, ki so se lepo videle v temni noči. Še zjutraj naslednjega dne se je iz požgane vasi kadil črn dim in se leno vil po rebreh Ratitovca.

Stražarji, ki so se ponoči menjavali na stražarskem mestu, so zjutraj pripovedovali o številnih raketah, ki so se dvigale nekje nad pobočji Koprivnika in Blegoša. Po tem smo sklepali, da je nemška sodrga raztresena prav povsod vzdolž škofjeloških hribov. Iz daljave, sem od Primorskega, so se oglašali topovi.

Po končanem zajtrku, ki je bil ta dan kaj boren, smo nadaljevali pot. Še preden pa smo dodobra posedli greben Pašen vrha, smo se spet imeli priliko srečati z nemškimi patroljami, ki so na smučeh križarile sem ter tja po Jelovici. Hitro smo se razporedili v strelsko vrsto in plegli v snegu. Na srečo pa nas niso opazili in tako je minil dan brez streljanja. V poznem popoldnevu smo spet odšli naprej. Smer poti smo odredili na skupnem sestanku, na katerem je tov. Veko najprej obrazložil svojo zamisel, nato pa smo odbrali najpametnejši predlog: preko Dražgoške gore še to noč priti na Jelovico!

Hodili smo približno po isti poti kot leta 1942 ob nesrečni hajki na Lipniški planini. Pot pa je bila sedaj neprimerno težja zaradi veliko zapadlega snega. Spet je bilo treba gaziti celec, se pogrezati do pasu in se spet in spet kopati iz njega. Povrhu pa je bila še noč, ki je še bolj utrujala. Nič ni pomagalo, morali smo se v trdi temi zaustaviti v oglarski koči pod Visokim vrhom. Grabna imenujejo domačini ta kraj, oglarsko kočo pa Hkavškova bajta. Kako prav nam je prišla to noč, bomo vedeli le tisti, ki smo se je razveselili in ob njej prespali sneženo noč!

Prva misel ob prihodu do nje je bila, kako urediti in pripraviti mesto za prenočišče. Sredi zasneženega gozda to pač ni bilo lahko. Vse nam je klubovalo: temna noč, da nismo nič videli, globok sneg, da smo se komaj prebili v bajto, nikjer naokoli suhih vej za ogenj, ob katerem bi se ogreli in posušili. Rešila nas je braškarica, polna suhega oglja; tako domačini imenujejo kolibo za spravljanje oglja. Kmalu je sredi zasnežene jase, obdane z vitkimi in zasneženimi jelkami, zaplapolal eden, dva in več tabornih ognjev. Na največjem so kuharji pripravljali večerjo, ob drugih pa smo si borci sušili obleko. Pridno smo nalagali na ogenj, da bi čimprej prišli do zemlje, na kateri smo si morali urediti ležišča. Tudi vsako smrekovo vejico je bilo treba posušiti na ognju in si tako počasi pripravljati borno partizansko posteljo. Presneto mnogo smo imeli to noč opraviti s pripravljanjem svojih ležišč, trajalo je pozno v noč. Tu v bližini smo taborili aprila 1943, a je bil takrat kraj čisto drugačen. Tu je bilo kopišče, ob katerem je žuborel studenec, okrog pa je ležalo dovolj suhega listja za ležišča in suhih vej za kurjavo. Toda privaditi se je bilo treba novim razmeram, to pot zimskim. Partizanova iznajdljivost pa je tudi sedaj pokazala svojo moč. Po končani večerji smo razgrebli ognjišča, osušeno zemljo pokrili s smrekovimi vejicami, razgrnili deke in plegli ter na takšnih posteljah prespali noč. Mnogi so zaradi mraza vstali že sredi noči in ponovno na drugem mestu zakurili ogenj ter raje ob njem bdeli in čakali jutra.

Oglje — kolikokrat smo ga bili veseli in hvaležni oglarjem, da so ga kuhali! Pridno smo ga uporabljali, kadar je bilo potrebno, da ni iz taborišča uhajal dim, ob zimskem času, ko do druge kurjave ni bilo moč priti, ali pa



za gretje zemljenic in šotorov, narejenih iz smrekovega lubja ali vej. Največ ga je bilo po gozdovih okrog Sv. Mohorja in Jošta, a posebno veliko smo ga požgali jeseni leta 1942.

Tako smo tudi sedaj s pridom uporabili oglje, da ga je zjutraj le malo ostalo v braškarici, ko smo zapuščali kraj. Zajtrk, potem pa naprej po Jelovici. Vsa je bila neprežagana, a smreke od vrha do tal obzidane s snegom. Pravi zimski gozdni čar, samo ne za nas, ki smo neprespani brodili po njem.

Na Visokem vrhu smo naleteli na prve sledi v snegu. Bile so to že deloma zametene sledi smučarjev, verjetno nemških, ki so pred dnevom ali več šli tod. Malo dalje v smeri Radovljiške planine smo naleteli na podrto drevje, iz katerega so Nemci gradili v snegu zemljenice kvadrataste oblike. Nekaj jih je bilo že narejenih, nekaj pa šele začetih. Zakaj so prestali, ni bilo nikomur jasno? Verjetno je bilo treba naprej v drug kraj, v borbo z našimi brigadami. Več praznih raket na vrhu griča pa nam je pričalo, da so jih pred dvema dnevom od tod metali in z njimi razsvetljevali okolico.

Kmalu potem smo se zaustavili v drvarski bajti v Zakrnici. Stala je tik nad cesto, ki veže Selško planino in Martinjček, a vendar tako, da se z nje ni videla. Bila je med redkimi, ki so nepožgane preživele leto 1942. Čeprav je bila bajta tako skrita, smo vendar poslali po svoji sledi nazaj dvojno stražo, prav tako pa tudi postavili stražarja, da je opazoval cesto. Prostora je bilo v kočici dovolj za vse. Široko ognjišče pa je omogočilo, da smo zakurili kar več ognjev ter se sušili, greli in si kuhali. Kot mnogi delavci pred nami, smo tudi mi v njej brez večjega mraza prespali noč. Zvečer nam je tov. Kekec držal politično uro, v kateri smo obdelovali razpoloženje v četi in zadržanje vsakega posameznika v zadnjih dneh. Na koncu nas je Kekec spomnil še na besede, ki smo jih večkrat slišali po radiu Slobodna Jugoslavija: »Rušite komunikacije in bunkerje, napadajte sovražnika kjerkoli se pojavi. Uničujte izdajalce našega naroda. Svoboda se bliža.« S temi besedami nas je v boj dan za dnem klical tov. Tito in vsa naša domovina in bile so nam vodnik k skupnemu cilju.

Zadnji del poti smo naredili naslednjega dne. Vreme se je medtem že spremenilo in proti severu, proti Karavankam, se nam je odpiral čudovit pogled na zasnežene gore. Zdele so se nam še bolj mogočne in kljubovalne. Da, to so bile naše gore, simbol naše kljubovalnosti vsem težavam in naporom! Z njih je gorenjski partizan že tretjo zimo napadal sovražnika, proti kateremu se je tedaj združila že skoraj vsa Evropa. V njih je bilo mesto za vsakega poštenega Slovenca vsa vojna leta.

Začetna patrolja je zabrisala našo sled preko ceste. Tudi brisanju sledi smo se že privadili in postali v tem pravi mojstri. To pot smo sled zakamufilirali tako, da smo na cesti skakali vsi v isto stopinjo, nato pa preko zidu v gosto raščene smrekice pod cesto.

V novem kraju nad Taležom smo si uredili taborišče. Komanda se je razvrstila v lovski koči, četa pa v seniku ob njej. Na tem mestu smo nato ostali dalj kot mesec dni. Medtem pa smo hodili v dolino v razne akcije, tako da smo bili v taborišču prav malo.

Zadnje dni novembra meseca sem od kurirjev izvedel še eno žalostno novice, namreč, da so mi Nemci v zadnji hajki ubili osem let starega brata Cirila. Kar verjeti nisem mogel, čeprav sem že dodobra poznal nemško barbarstvo. Saj ta najmlajši brat s partizani res ni imel nobene zveze. Edina krivda, ki jo je imel pred Nemci, je bila, da je bil nedolžen Slovenec! Takoj sem zaprosil komandirja čete, če smem obiskati dom. Dovolil mi je dva dni odsotnosti. Šele

doma sem potem izvedel vse podrobnosti o zločinom nad bratom. Matj in bratje so mi povedali takole:

Cirila so Nemci ustrelili, ko je hotel z bratom Rudijem oditi v gozd nad hišo, da sporočita očetu in še nekaterim, naj ta dan ne hodijo domov, ker Nemci mobilizirajo ljudi za belo gardo. Poslala ju je mama in jima še celo naročila, da so Nemci že na Rudnem, zato naj se pazita. Novice pa nista prenesla niti 200 m od hiše, ko je za njunim hrbtom zadrdral švabski mitraljez in nemške krogle so udarile po njima. Ciril, ki je bil takoj laže ranjen, je pričel tekati sem in tja in klicati Rudija, ki je ležal v njegovi bližini skrit v zaklonu. Ob drugim rafalu, ravno ko mu je starejši brat hitel ob strugi potoka na pomoč, pa se je smrtno zadet zgrudil in obležal mrtev. Ko je videl, da je Ciril mrtev, je Rudi tekel to sporočit mami. Kako je bilo njej, vedo mnoge naše matere, ki so kaj takšnega doživele. Najprej je vsa prebledela, se stresla in klecnila v kolenih, takoj pa je zbrala vse svoje moči in pogumno stopila ob potoku k mrtvemu sinu. Vzela ga je v naročje in sama prinesla mrtvega domov. Medtem pa je na dom prišla nemška patrolja in oficir, ki je bil z njo, je na vse mogoče načine prepričeval mamo in se hlinil, češ da so Cirila ubili partizani. Toda zločin je bil prehud in jasen za vsakogar. Ta družinska rana je bila še toliko večja, ker smo ravno v tem času izvedeli, da je bil na Dolenjskem težko ranjen tudi Joža, najstarejši brat in partizan Cankarjeve brigade. Vendar s tem Nemci naši mami niso zlomili duha in volje in še naprej je zvesto pomagala rednim partizanskim postojankam v tem kraju in mnogim partizanom, ki jih je pot zanesla mimo hiše.

Prekletstvo in gnev do Nemcev in vsega, kar je nemško, skupaj z našimi izdajalci, sta se ob tej nesreči v meni in pri ljudeh, ko so to zvedeli, še povečala. S težkim srcem sem se drugega dne vračal nazaj v četo. V sebi pa sem koval načrte maščevanja, ki sem ga dolžan Nemcem: Odslej ne prizanesem nobenemu več! Venomer mi je bil pred očmi Ciril, ki je tako mlad moral darovati svoje življenje na oltar svobode. »Maščevan boš za vsako ceno!« se je kuhalo v meni nazaj grede v četo.

Prvo akcijo vojaškega in prehranjevalnega značaja smo zatem naredili v Kamni gorici takoj po 1. decembru. Najprej smo se znesli nad občino, ki je jasno služila nemškim potrebam. V njej smo uničili vse dokumente in jih tik pred nemško postojanko zmetali v potok Lipnico. Oglasili smo se tudi v trgovini, ki je sedaj že drugič dajala živila partizanom. Prvič smo jo obiskali julija leta 1942 z II. grupo odredov. Sredi vasi pod vaško lipo smo zapeli še nekaj pesmi, nato pa smo se strjeni v eno vrsto prepevajoč podali po vasi.

V nemški postojanki, ki je bila v bivšem penzionu »Jelovica«, pa je bilo vse tiho. Kaj neki mislijo, saj vendar morajo vedeti, da smo tu med njimi? Vsa okna postojanke so bila zatemnjena in zdelo se je, kot da je v njej vse mrtvo. — »Bojite se nas ubijalci in požigalci,« je kričal po vasi partizan Blažek, doma iz Radovljice. — »Postaja vam vroče pod nogami. Močni ste samo pred neoboroženim ljudstvom ob belem dnevu! Noč pa je za vas na tej puntarski slovenski zemlji nevarna! Kje ste, pokažite se izza mračnih oken!« je vpil Kekec, komisar čete.

Ko smo bili sredi vasi, se je Kekec obrnil k meni in rekel: »Bilo bi dobro, da gremo malo nazaj pred postojanko in vidimo, kaj se v njej dogaja. Sumljivo se mi zdi vse tole in bolje je, da smo previdni za vsak slučaj.« Nato je odbral dve mitraljezki trojki in nas poslal nazaj k vaškim lipam pred postojanko.

Vrnili smo se in tam razpostavili svoja orožja. Dve zbrojevki in več pušk je nestrpno pričakovalo, da postojanka zaživi. Ura nad nami v zvoniku je udarila eno. Nekje pri Radovljici je zasvetilo nekaj raket, na katere pa nismo obračali pozornosti. Še naprej bi nepremično ležali ob vaški lipi, da me tedaj levi tovariš ni rahlo sunil v rame in mi pokazal na silhueto psa, ki je pritekkel iz postojanke. Čakamo in opazujemo. Kopita zbrojevok in pušk so se avtomatično pritisnila ob ramena. Takoj za psom prično iz postojanke stopati orožniki: eden, dva, trije... šest. Oddaljenost do njih je majhna, toda noč je in slabo se vidi. Opazujemo jih in pustimo, da pridejo vsi ven. Za kratek čas se ustavijo pred vrati postojanke, nato pa odkorakajo naravnost proti nam. Zaustavijo se na mostu, kjer pod seboj v potoku opazujejo plavajoči občinski arhiv. Vsi so ob mostni ograji in videti je, da se počutijo varne. Verjetno mislijo, da nas ni več. Tedajci pa se zahrohočeta dve zbrojevki in odjeknejo puške! Zmešnjava na mostu se spremeni v krik psa in ljudi. Nekaj jih beži nazaj v postojanko, drugi skačejo preko ograje v mrzlo Lipnico. Na mostu sta obležala dva in kot tretji njihov pes.

Takoj nato je oživila vsa vas. Izra mračnih oken postojanke so pričele sikati mimo nas svinčeno mrzle kroglice, a nad krov so se druga za drugo dvigale rakete vseh mogočih barv in oblik. Pri umikanju sem z največjo muko obvladoval neki plot ob hiši, preko katerega se je bilo treba prebiti, kajti ogenj iz sovražnikovih strojnic in avtomatov nam je zapiral pot skozi ravno vaško ulico.

Pri cerkvi nad vasjo smo se zbrali in polegli ob zidu okrog nje. Tu smo šele spoznali, zakaj Nemcev toliko časa ni bilo na spregled in zakaj so v postojanki tako molčali. Pričakovali so pomoč iz Radovljice. Ta je resda prišla, vendar ne do Kamne gorice, temveč pred našo zasedo, postavljeno v smeri vasi Lipnice. Prišli pa so prepozno, kajti mi smo bili že pripravljeni za odhod nazaj na Jelovico. Pa tudi zaseda na cesti pred Lipnico je imela to noč dovolj dela, kajti pred njo se je pojavila kolona šestih kamionov, polnih nemške policije. Korak nazaj v goro, čeprav je bila pozna ura, pa mi je bil lažji, saj je bila to prva oddolžitev za brata Cirila in mnogo drugih.

Tretji dan po tej akciji je skojevska desetina, katere komandant sem bil, postavila zasedo pod Pustim gradom na cesti Radovljica—Lipnica. Zaustavili smo poštni avto in ga zažgali. Nemškega šoferja in neko Nemko, ki se je vozila z njim, smo pustili, da sta se peš vrnila v Radovljico in tam obvestila svoje nadrejene o usodi njihovega vozila. Avto je bil razen pisemskih pošiljk poln paketov, namenjenih domačim fantom, ki so na ruski fronti služili nemško vojsko. Potice, ki so bile namenjene za božične dni, smo prav slastno pospravili mi, mnogo kruha pa smo prinesli celo v četo. Žal pa nam je bilo tistih



Tovariša Kecek in Adolf Mihelič iz Skofje Loke. (Original hrani loški muzej.)

paketov, ki so bili namenjeni našim internirancem v številnih nemških taboriških in ki so bili bolj potrebni kruha in hrane kot mi.

Okrog Novega leta se nam je zopet pripetilo, da se je sredi noči utrgal z neba meteor in razsvetlil vso okolico. Nekateri so trdili, da je to svetloba rakete, in to je pripeljalo do tega, da smo se sredi noči oblekli in ostali v bojni pripravljenosti. Dežurni, ki je videl svetlobo, je zatrjeval, da je bila raketa, ki naj bi po njegovi cenitvi padla nekje pri Ribenski planini. Sklican je bil zbor čete in sestavljenih več patrolj, ki naj odidejo v tri smeri. Prva proti Ribenski planini, druga proti Taležu in tretja v smeri Martinjčka. Ostali večji del čete pa je zavzel položaje na grebenu nad taboriščem. Tako smo namesto v toplem senu večji del noči prebili na snegu in se šele proti jutru vrnili nazaj k počitku. Kasneje smo od kurirjev zvedeli, da so svetlobo videli povsod, tako v Podlonku, Bohinju in Kropi.

Po Novem letu nas je okrog 10. januarja 1944 obiskal komandat odreda tovariš Igor. Drugega dne smo imeli nekakšen pregled čete, zvečer pa ponovno odšli v akcijo. To noč je bila na vrsti železniška postaja Lesce-Bled. Tu smo požgali večje skladišče raznega materiala, največ katrana, ki ga je bilo v njem veliko. Delo je bilo kaj hitro opravljeno, ker se je nam mudilo nazaj, da čimprej pridemo čez most pod Radovljico. In dobro je bilo, da smo pohiteli, ker drugače bi nas prehiteli Nemci, ki so bili takoj za nami na mostu. Njihovo štorljanje po zmrzli zemlji je že od daleč naznanjalo, kako hitijo proti mostu, da bi nam na njem presekali pot. Toda pred Pižem, na desnem bregu Save, sva jih že pričakovala jaz in Igor z brzostrelko. — »So že na mostu! Malo še počakajva, da se nama približajo,« mi je govoril Igor in obenem motril prihajajoče Nemce. In res, ko so se približali, je najprej zapel Igorjev avtomat, nato pa še zbrojevka, za katero sem se stiskal jaz. Policijski pes, ki je že pritekel proti mostu, je bil takoj ranjen in je v krogu cvileč tekal okrog naju po cesti. Škoda, da je bila noč temna in tako sva namesto ljudi lahko videla le silhete Nemcev, bežečih v smeri proti mestu. Sredi mostu pa je vseeno ležal nepremično žandar, ki pa se je, kot sem pozneje zvedel, čeprav ranjen, srečno rešil. Odgovor Nemcev z druge strani je bil nagel in silovit. Spet sva bila prisiljena pritisniti se ob zemljo, ker drugače ne vem, kako bi jo zvozila. Moj umik je potem ščitil Igor, ki je stoje še enkrat oplazil po bežečih Nemcih na desnem bregu Save. Skupaj s četo, ki sva jo dohitela, sva prišla v taborišče za Zgoško ravnijo. Čez nekaj dni pa smo v taborišču zvedeli strašno novico, da so Nemci zaradi akcije v Lescah, ustrelili okrog 30 talcev.

Še enkrat smo se pojavili v Radovljici — to pot v samem mestu. Po načrtu smo izvedli akcijo pri nekaterih hišah pod mestom, v usnjarni in v trgovini. Akcijo so nam pripravili terenski delavci in tako so nas v mnogih hišah že pričakovali. Četni zdravnik Peter je nekje iztaknil domačega žganja in nam pripravil pijačo »karampampoli«. Nekaterim je ta preveč stopila v glavo in komandir Veko je moral potem fante miriti, naj prenehajo z vriskanjem in prepevanjem. Na račun tega vriskanja smo kasneje večkrat obujali spomine na »karampampoli«.

Naslednja naloga naše skojevske desetine je bilo reševanje operativnega oficirja Borisa Šobra, ki so ga 24. decembra Nemci težko ranili v zgornjem delu Kroepe. Padel je pred zasedo, ki ga je pošteno preluknjala, in le toliko je še imel časa, da je preskočil ograjo mostu in se rešil v mrzlih valovih Kroparice. Vsega ranjenega so sprejeli pod svojo streho Lazarjevi in mu še isti večer, čeprav so Nemci takoj pričeli s hišnimi preiskavami, nudili prvo pomoč. Sem

je prišel tudi zdravnik iz Radovljice, nakar je Boris ostal v hiši cele tri tedne. Toda do popolnega ozdravljenja je bilo še daleč, Kropa pa je bila znan partizanski kraj, zato tu ni mogel ostati dalj časa. Zaradi tega je bila naši desetini zaupana naloga, da ga prepeljemo v partizansko bolnišnico pri Podlonku, kjer bo pod najboljšim zdravniškim nadzorstvom okrevalec.

Njegova premestitev je sledila 15. januarja 1944. leta. Izbrali smo hladno, temno noč, v kateri smo računali, da bomo Borisa najvarneje prepeljali. Za prevoz smo v Kropi dobili sani s konjsko vprego, s katerimi smo prepeljali ranjenca vse do Dražgoške grape, kjer je bilo treba sani zamenjati z nosili, ker naprej pot ni bila pregažena. Zaradi velikega mraza — bilo je 15 stopinj pod ničlo — so Borisu v Kropi naložili pod noge in okrog telesa močno segreto opeko, da mu med potjo ne bi bilo mraz. — Koliko takšnih in večjih prenosov ranjenih partizanov je bilo med vojno! Njim je bila posvečena največja skrb in za njihovo varnost so bile včasih, če je šlo za večje število ranjencev, odrejene cele brigade, ki so imele nalogo, ščititi jih. Razumljivo, vsak takšen prenos po težko prehodnem terenu, skozi noč in viharje, pa je imel svoje težave. Težko je bilo zlasti za nosače, posebno na strmih in ozkih poteh. In takšna pota so nam delala preglavice tudi sedaj, posebno zaradi nepreagaženega snega. Sicer pa za nas zdrave ni bilo težko; mnogo težje je bilo Borisu, ki je vsak čas čutil na ranah sunke nosil, na katerih je ležal. Vendar je bil ves transport opravljen v redu in zjutraj naslednjega dne smo pri Zlati rezervi Borisa izročili partizanski bolnišnici. Utrujeni in prezeblji smo se nato vračali preko Dražgoške gore in Vodice nazaj v taborišče.

Sredi januarja smo ob nekem lepem dnevu prvokrat opazili visoko v zraku jeklene ptiče — lovska letala, ki so krožila nad Gorenjsko in preletavala grebene Karavank v smeri proti Koroški. To so bili prvi avioni, ki so potem do konca vojne v vse večjem številu preletavali naše glave. Razumljivo, da smo se jih razveselili. Vsi smo se zbrali na planoti med senikom in kočico ter opazovali svetle ptice, znanilke bližajoče se svobode. Takrat jih še nismo razlikovali, vedeli smo le to, da so zavezniški. In kaj je to pomenilo partizanom, ki so že tretjo zimo preživljali dneve in noči v snegu!

Po tem razveseljivem dogodku smo se kmalu odpravili v zasedo, katero smo postavili kamnogoriškim orožnikom v bližini mostu pod Radovljico. Toda prišli so iz druge smeri, kot smo jih pričakovali. Ob tej priliki je bil ranjen samo eden izmed orožnikov, katerega pa so drugi ščitili z ognjem tako močno, da mu je uspelo pobegniti v smeri proti Pustemu gradu, kamor so se potem vsi umaknili. Drugo zasedo smo postavili istim orožnikom v gozdu ob cesti, ki pelje iz Lipnice na Lancovo. Toda pričakovali smo jih zaman. V tem času so bila podelejana tudi prva partizanska odlikovanja. To niso bila običajna odlikovanja, kakršna nosijo armade po svetu, temveč slike Tita in Stalina (format 6 × 9), ki jih je komandir podelil odlikovanim borcem.

To so le nekatere večje akcije naše čete v tem času. Koliko manjših, uspešnih in neuspešnih zased in akcij je še bilo! Lahko se reče le to, da je četa z uspehom opravilo svoje poslanstvo. Že s prvimi znaki pomladi 1944 je pričelo še hitreje rasti in se razvijati partizansko gibanje v tem delu Gorenjske. Četo pa so že v januarju čakale nove naloge.